

Eiropas Darba
drošības un veselības
aizsardzības aģentūra

DARBA AIZSARDZĪBAS ZIŅAS

Sveicināti, rudenī!

BAIBA AUŽĀNE

Eiropas darba
drošības un
veselības aizsar-
dzības aģentūras
nacionālā
kontaktpunkta
vadītāja

Klāt rudens, kas lielai sabiedrības daļai saistās ar mācību sezonas uzsākšanos. Izglītoties un papildināt zināšanas var un vajag visu mūžu, tai skaitā par darba aizsardzības jautājumiem, tāpēc Valsts darba inspekcija sadarbībā ar Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru rudenī rīko semināru ciklu par darba risku novēršanas problēmām lauksaimniecībā un darba aizsardzības aktualitātēm pārtikas ražošanas un zivju pārstrādes uzņēmumos. Rudens iezīmīgs arī ar to, ka oktobrī (no 3. līdz 9.) norisinās Eiropas nedēļa mazajiem un vidējiem uzņēmumiem,

kuras laikā daudz tiks runāts par uzņēmējdarbības attīstības iespējām. Diemžēl, Valsts darba inspekcijas ikdienas pieredze liecina, ka Latvijā ir ne mazums uzņēmumu, kuros traucēklis efektīvam un ražīgam darbam ir nesakārtota darba vide. Lai darba devēju vidū vairotu izpratni par drošas un veselīgas darba vides pozitīvo ietekmi uz darba efektivitāti un ekonomisko atdevi no darba vides sakārtošanā ieguldītajiem līdzekļiem, 5.oktobrī tiks rīkota diskusija, kuras laikā uzņēmēji, darba drošības speciālisti un mediju pārstāvji meklēs atbildes uz jautājumiem – kas darāms, lai sabiedrībā mainītos izpratne par darba kultūru? kā uzņēmēju vidū vairot izpratni par sakārtotas darba aizsardzības sistēmas priekšrocībām uzņēmumā? u.c. Ar interesantākajām atziņām no šīs diskusijas iepazīstināsim jūs nākamajā Darba aizsardzības ziņu izdevumā.

Priecīga ziņa! Darba aizsardzības jautājumu popularizēšanā iesaistījies arī Eiropas biznesa atbalsta tīkls

Latvijā, kas nozīmē to, ka uzņēmēji, konsultējoties par biznesa attīstības iespējām, tiks informēti arī par darba drošības un veselības aizsardzības priekšrocībām. Vairāk par darba aizsardzības ideju koordinētāju EEN partnerorganizāciju un to klientu vidū Edgaru Bulvānu lasiet šajā izdevumā.

Un visbeidzot – gatavojieties lielai konferencerei "Droša darba vide – iesaistāties visi!" Konferencē notiks 9.novembrī, un tajā aicināsim uzstāties uzņēmumus, kuriem ir pozitīva pieredze vadības un darbinieku sadarbībā rūpējoties par sakārtotu darba vidi. Izsmēlošāka informācija par konferenci būs pieejama interneta vietnē www.osha.lv kā arī sociālajā tīklā www.twitter.com/darbaizsardziba.

Uzņēmumus, kuri vēlas piedalīties konferencē un dalīties ar pārējiem labajā praksē, lūdzu pieteikties elektroniski baiba.auzane@vdi.gov.lv

Lai jums visiem visiem ražīgs un drošs rudens!

Apbalvoti fotokonkursa uzvarētāji!

Pļaviņu novada „Liepsalās” notika fotokonkursa „Darbā neriskē!” uzvarētāju apbalvošana, kurā pilnsabiedrības „A.A&Būvkompanijas” sarūpēto galveno balvu – velosipēdu – saņēma Timurs Subhankulovs par fotogrāfiju, kurā attēlots ugunsdzēsēju darbs.

Turpinājums 2.lpp.

www.twitter.com/darbaizsardziba

Apbalvoti fotokonkursa uzvarētāji!

Turpinājums no 1.lpp.

Atklājās, ka galvenās balvas ieguvējs ar fotoaparātu rokās ir ik dienu, jo strādā par fotogrāfu laikrakstā „Latvijas Avīze”.. „Uzzinot, ka esmu galvenās balvas ieguvējs, tiešām biju ļoti pārsteigts. Necerēju, ka esmu iemūžinājis ainu, kas vislabāk parāda darba drošības nozīmīgumu,” teic fotogrāfs. Arī noslēguma pasākumā Timurs Subhankulovs bija apbruņojies ar fotoaparātu un, kā ikdienā ierasts, iemūžināja notikušo.

Atsevišķi tika vērtētas fotogrāfijas, ko iesūtījuši jaunieši vecumā līdz 21 gadam. Labākās fotogrāfijas autors jauniešu grupā – Ivo Štrauss – saņēma fotoaparātu no uzņēmuma „A.A.&Būvkompanijas”. Jaunietis uz noslēguma pasākumu gan neieradās laika trūkuma dēļ, taču atzina, ka jauns fotoaparāts lieti noderēs. Kas zina, varbūt izdosies notvert vēl labākus mirkļus, kuros redzami droši vai nedroši darba apstākļi.

Starptautiskās lidostas „Rīga” galveno balvu – lidostas griķu spilvenu ērtākiem lidojumiem un iespēju ar visu ģimeni izmantot lidostas VIP zāli, ielidojot vai aizlidojot, – ieguva Kristaps Zuseļs.

Timurs Subhankulovs (centrā) ar iegūto balvu – velosipēdu un citi fotokonkursa „Darba neriskē” aktīvākie bilžu iesūtītāji un organizatori kopīgā fotogrāfijā.

Labāko fotogrāfiju autori un aktīvākie bilžu iesūtītāji fotokonkursam tika arī izvizināti pa Daugavu ar vikingu laivu Lāčplēsi.

Fotokonkursā „Darba neriskē!” bija aicināti piedalīties profesionāļi un amatieri ar fotogrāfijām, kurās attēloti droši darba apstākļi, vai gluži otrādi – tādi, kas apdraud darbinieku veselību vai pat dzīvību.

Fotogrāfijas no fotokonkursa noslēguma pasākuma skatīt internetā <http://www.vdi.gov.lv/lv/medijiem/foto/fotokonkurs-darba-neriske!/apbalvo-labako-fotografiju-autorus/>

Fotokonkursa noslēguma pasākuma dalībniekiem bija iespēja izbaudīt arī vikingu ikdienu – airēt laivu. Priekšplānā Valsts darba inspekcijas vadītājs Renārs Lūsis.

Eiropas Biznesa atbalsta tīkls iesaistās darba aizsardzības jautājumu popularizēšanā

Kopš šī gada rudens EEN koordinators **Edgars Bulvāns** ir iecelts par darba aizsardzības ideju koordinētāju EEN partnerorganizāciju un to klientu vidū.

Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra šim simboliskajam amatam devusi pavisam smalku apzīmējumu *OSH Ambassador*, kas tiešā tulkojumā skanētu - darbinieku drošības un veselības aizsardzības vēstnieks, bet realitātē nozīmē – būt cilvēkam, kurš ikdienas darbā ar uzņēmējiem papildus informē viņus arī par darba drošības un veselības aizsardzības priekšrocībām.

Jāpiebilst, ka starp Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorātu un Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru ir parakstīta nodomu deklarācija par sadarbību, kas paredz apvienot spēkus, lai mazo, vidējo un mikro-uzņēmumu vidū vairotu izpratni par

nepieciešamību novērtēt darba vietas riskus un ievērot darba drošību.

Kā šī sadarbība izpaudīsies ikdienā, tepat Latvijā? Arī turpmāk Eiropas informatīvās kampaņas par darba drošību koordinēs un darba aizsardzībai veltīto interneta vietni www.osha.lv uzturēs Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības nacionālais kontaktpunkts, kura darbību nodrošina Valsts darba inspekcija. Eiropas Biznesa atbalsta tīkls Latvijā būs aktīvs partneris, kas palīdzēs izplatīt informāciju par darba aizsardzībai veltītām aktivitātēm saviem klientiem – uzņēmējiem.

Tāpat arī Valsts darba inspekcija un EEN kopā organizēs dažādu pasākumus, lai īstenotu mērķi - padarīt darbavietas drošākas, veselīgākas un produktīvākas.

– Baiba Auzāne

Lai vairotu uzņēmēju izpratni, ka darba aizsardzība nav nedz piektais ritenis, nedz sprungulis uzņēmuma riteņos, bet ir pat ekonomiski izdevīga, jo samazina nelaimes gadījumu un slimības lapu radītās izmaksas – darba aizsardzības idejas uzņēmēju starpā apņēmies popularizēt arī Eiropas Biznesa atbalsta tīkls Latvijā (EEN).

Iespēja uzņēmumiem piedalīties jaunā pētījumā!

CENTRAL BALTIC
INTERREG IV A
PROGRAMME
2007-2013

Ieva Kalve,
RSU aģentūra Darba drošības un vides veselības institūts

Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) aģentūra „Darba drošības un vides veselības institūts” (DDVVI) sadarbībā ar ARCADA universitāti (Somija) un Tallinas tehnisko universitāti (Igaunija) 2011.gada 1.maijā ir uzsākusi Centrālās Baltijas jūras reģiona INTERREG IV A programmas projekta „**Darba spējas un sociālā integrācija**” (*Work Ability and Social Inclusion* (WASI)) realizāciju. Projekts tiks īstenots līdz 2013.gada 31.decembrim. Šī projekta mērķis ir uzlabot stresa pārvaldību un labas vadības praksi uzņēmumos, tādējādi veicinot strādājošo darba spēju un produktivitātes pieaugumu, vienlaicīgi uzlabojot uzņēmumu psiholoģisko mikroklimatu un samazinot nodarbināto stresa līmeni. Jāatgādina, ka psihoemocionālo risku radītie veselības traucējumi ES valstīs ir atzīti par otriem būtiskākajiem (pirmajā vietā – balsta-kustību aparāta slimības) un šiem riska faktoriem ir ļoti liela loma

uz darbinieku darba spējām un produktivitāti. Lai realizētu projektu, DDVVI meklē sadarbības partnerus – uzņēmumus, kuri būtu ieinteresēti ņemt dalību šajā pētījumā. Uzņēmumiem (vai to struktūrvienībām / filiālēm) ir jābūt ne mazākiem par 15 nodarbinātajiem, tiem jāstrādā pamatā ar biroja darbu saistītā jomā (t.i. jāstrādā ar biroja tehniku, vēlams „stresainā” darbā). Pētījuma laikā uzņēmumiem tiks veikts padziļināts riska novērtējums, dažādi mērījumi, darba vadītāju un nodarbināto apmācība, kā arī dažādu ekonomisko, produktivitāti un nodarbināto veselību atspoguļojošo rādītāju analīze.

Uzņēmumu ieguvumi:

- darba vides psihoemocionālo riska faktoru izvērtējums, t.sk. stresa līmeņa objektīva noteikšana, nosakot t.s. stresa hormonus;
- apgaismojuma un mikroklimata mērījumi darba vietās;
- ergonomisko un citu darba vides riska faktoru detalizēta analīze un ieteikumu izstrāde;

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

- uzņēmuma darbinieku apmācība saskaņā ar „Metal Age” (Somija) programmu (2 dienu apmācības kurss) stresa mazināšanai un darba spēju uzlabošanai;
- darba vides un psiholoģiskā mikroklimata uzlabošanās, veicinot uzņēmuma produktivitāti un ar sliktu veselību saistīto izmaksu samazināšanos;
- darba produktivitātes izmaiņu ekonomiskais izvērtējums.

Uzņēmumus, kuriem ir interese par dalību pētījumā, lūgums pieteikties WASI projekta administratīvajai vadītājai Ievai Kalvei līdz 2011. gada 30. novembrim. Tālrunis informācijai: 67409139), (e-pasts:

ieva.kalve2@rsu.lv

Sīkāka informācija par pētījuma gaitu tuvākajā laikā būs pieejama DDVVI mājas lapā www.rsu.lv/ddvvi

Seko Darba aizsardzības ziņām: www.twitter.com/darbaizsardziba

Darba aizsardzība jāizstrādā jau dzimstot uzņēmumam

Aprīlī pēc zvejniecības, zivju pārstrādes un konservēšanas uzņēmumu preventīvās kampaņas Valsts darba inspekcija uzņēmumu „Piejūra” nosauca kā vienu no labās prakses piemēriem starp apsekotajiem. Normatīvie akti nosaka, ka ne visās nozarēs darba aizsardzības jautājumus var kārtot tikai uzņēmumā strādājošs darba aizsardzības speciālists. Viņiem jāaicina palīgā kompetentā iestāde. Arī „Piejūrā” par darba aizsardzību rūpējas kompetentā iestāde. Izvaicāju viņu kompetentās iestādes SIA „DVA Centrs” darba aizsardzības vecāko speciālistu Jāni Stepko.

Kā sākās jūsu sadarbība ar uzņēmumu „Piejūra”?

– Sadarbība ar šo uzņēmumu sākās pirms diviem gadiem, 2009. gada oktobrī. Uzsākot sadarbību mēs uzņēmumā „Piejūra” veicām darba aizsardzības auditu, konstatējot, ka dokumentāri darba aizsardzības jautājumi bija sakārtoti daļēji, bet praksē tie nebija ieviesti. Uzņēmumā netika arī pievērsta pietiekoša uzmanība ergonomikas jautājumu risināšanai un aizsardzības līdzekļu pielietojumam.

Kā uzņēmuma „Piejūra” vadība uztvēra jūsu ierosinājumus?

– Jāteic, ka ar šo uzņēmumu ir viegli strādāt. Tā vadošais personāls ir atvērts sadarbībai un ar izpratni pieņem izpildei sniegtos priekšlikumus, kuri skar darba aizsardzības jomu. Sadarbības laikā visi jautājumi, kur ir iesaistīti finanšu līdzekļi, tiek saskaņoti ar SIA „Piejūra” vadību, apzinot cenas un iesniedzot izdevīgākos priekšlikumus jautājumu risināšanai. Jāuzteic, ka tagad uzņēmums

„Piejūra” ir nodrošinājis darbiniekiem ergonomisku un drošu darba vidi.

Iepriekš darbinieku drošība darbā bija apdraudēta?

– Neteikšu, ka apdraudēta, bet vienmēr darba vide var būt veselībai labāka. Piemēram, šogad uzņēmumam „Piejūra” ierosinājām iegādāties krēslus ar pareizu krēslu muguras balstu. Bildē, kas uzņemta vēl tālajā

2007. gadā, redzams, ka darbinieki, neraugoties uz krēsla muguras balstu, nevar ieņemt pareizu darba pozu, jo krēsls savas konstrukcijas dēļ nevar pildīt ergonomikas funkcijas. Tāpat rekonstrukcijas laikā tika nomainīts arī grīdas segums. Tagad zivju pārstrādes cehu klāj neslīdošs, līdzens grīdas segums, samazinot paslīdēšanas draudus, ko veido eļļas nosēdumi.

Lai zinātu, kas visvairāk traucē darbiniekiem droši veikt darbu, ir teju vai jāiejūtas viņu „ādā”. Kā jūs noskaidrojat, kas darbiniekiem trūkst vai neapmierina darba vietā?

“Bieži ierodamies negaidītās vizītēs, it īpaši uzņēmumos, kuros ne vienmēr tiek ievērotas darba aizsardzības prasības. Konstatējot pārkāpumus, darbs tiek apturēts, līdz pārkāpumi tiek novērsti.

– Protams, mēs strādājam ne tikai ar uzņēmuma vadību, bet darba aizsardzības jautājumu risināšanā aktīvi iesaistām arī uzņēmuma darbiniekus. Esam gan secinājuši, ka vairumā uzņēmumu darbinieku sūdzas tieši par

SIA „DVA Centrs” darba aizsardzības vecākais speciālists Jānis Stepko.

atpūtas laika neievērošanu un par to, ka viņiem jāveic vingrojumi, lai mazinātu lokālo muskuļu sasprindzinājumu. Atsevišķos gadījumos darbinieki norāda uz nepieciešamām izmaiņām individuālo aizsardzības līdzekļu pielietojumā.

Tā kā esat kompetentā iestāde, tad pastāvīgi neesat uz vietas uzņēmumā un nevarat pastāvīgi sekot līdzi darbiniekiem, piemēram, vai viņi ievēro darba drošības prasības. Vai tas nepalielina risku, ka strādājošie varētu nelietot, piemēram, individuālos aizsardzības līdzekļus?

– Lai nodrošinātu darba aizsardzības prasību ievērošanu klientu uzņēmumos, mūsu uzņēmuma darbinieki veic regulāru klientu apmeklējumu. Kā mēs mēdzam teikt „mēs neizmantojam pasta pakalpojumus”. Bieži ierodamies negaidītās vizītēs, it īpaši uzņēmumos, kuros ne vienmēr tiek ievērotas darba aizsardzības prasības, piemēram, individuālo aizsardzības līdzekļu pielietojums.

Turpinājums 5.lpp.

Darba aizsardzība jāizstrādā jau dzimstot uzņēmumam

Turpinājums no 4.lpp.

Konstatējot pārkāpumus, darbs tiek apturēts, līdz pārkāpumi tiek novērsti. Ja pārkāpums nerada tiešas briesmas darbiniekiem un tas nav novēršams nekavējoties, tiek doti attiecīgi norādījumi. Šādas negaidītas vizītes nav patīkamas ne klienta darbiniekiem, ne uzņēmuma vadībai ja tiek konstatēti pārkāpumi, jo aizrādījumi nevienam nav patīkami. Turklāt tieši tad klients apzinās, ka mūsu vietā varēja būt attiecīgā valsts pārvaldes institūcija, līdz ar to klienti savā ziņā tiek arī disciplinēti.

– Kā jūs kopumā Latvijā vērtējat situāciju darba aizsardzībā? Nesen ziņojām, ka tieši jaunajos uzņēmumos ir vissliktāk sakārtota darba aizsardzība.

Mūsu klientu lokā nav jaunu, tikko dibinātu uzņēmumu. Taču pēc prakses varu teikt, ka daudz vieglāk sakārtot un ieviest praksē darba aizsardzības prasības ir tieši jaunā uzņēmumā. Tad gan darba aizsardzības speciālistam, vai kompetentai iestādei jāpiedalās jaunā uzņēmuma izveides procesā. Uzņēmumos, kuri strādā jau daudzus gadus, ir grūtāk darba aizsardzību ieviest praksē.

– Kādēļ tā? Liekas, ka vajadzētu būt tieši otrādi – uzņēmumi ar pieredzi novērtētu darba vides uzlabojumus?

Uzņēmumos ar ilggadēju darba pieredzi, ir grūtāk ieviest novitātes, jo vienmēr ir jācinās ar jautājumiem: „Priekš kam?”, „Kāpēc?”. Sevišķi tā notiek, ja uzņēmumā darba aizsardzībai visu tā pastāvēšanas laiku bijusi otršķirīga loma. Arī izmaksas, kas saistītas ar darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu, būs augstākas. Ilgi strādājošos uzņēmumu telpās nereti nākas veikt kapitālo remontu, lai nodrošinātu atbilstošu mikroklimatu, uzstādot ventilācijas sistēmas, kā arī garantētu darbiniekiem atbilstošu darba izpildes vietu platību, ierīkotu transporta līdzekļu un darbinieku pārvietošanās ceļus. No šīm papildus izmaksām

veiksmīgi var izvairīties jaunie uzņēmumi, savlaicīgi piesaistot darba aizsardzības speciālistu. Īpaši svarīgi tas ir gadījumos, kad tiek veikta telpu izvēle vai uzsākts būvniecības process. Tas, ka uzņēmumam jau pirmos sākumos ir sakārtota darba aizsardzība, atsaucas arī uz darbiniekiem. Viņiem, uzsākot darba pienākumus jaunā uzņēmumā ar sakārtotu darba aizsardzību, jau pirmajās darba dienās nākas pieņemt šī uzņēmuma darba kārtību un prasības darba aizsardzībā. Tas veido arī uzņēmuma tēlu.

– Tomēr noprotams, ka darba aizsardzība jaunajos uzņēmumos nav izvirzīta prioritārā vietā?

Analizējot, kāpēc savlaicīgi nav uzsāki pasākumi darba aizsardzībā, secinājām, ka pietā galvenokārt vainojama neinformētība par darba aizsardzību un to lomu darbinieka veselībā. Uzskatu, ka bērnam jau bērnudārzā ir jāmaņa saudzīgi izturēties pret sevi un savu drošību. Šī izpratne jāturpina pilnveidot gan skolās, gan augstskolās. Tad tā būs pašsaprotama lieta. Tiesa, lielu lomu spēlē nauda.

Apstākļi, ka, uzsākot uzņēmējdarbību finanšu līdzekļi ir ļoti ierobežoti, tādējādi ekonomējot uz visu iespējamo, lai pēc iespējas ātrāk varētu uzsākt ražošanu, vai pakalpojumu sniegšanu.

Taču mans ieteikums jaunajiem uzņēmumiem ir atcerēties, ka

darbinieku labklājība ir veiksmīgas uzņēmējdarbības pamatā un darba aizsardzība ir viens no galvenajiem uzņēmējdarbības pamatakmējiem.

– Aivis Vincevs

Šajā attēlā redzams 2011. gadā iegādātie krēsli ar pareizu krēsla muguras balstu

Šajā attēlā kurš uzņemts 2007. gadā, redzams, ka darbinieki, neraugoties uz krēsla muguras balstu, nevar ieņemt pareizu darba pozu, jo krēsls savas konstrukcijas dēļ nevar pildīt ergonomikas funkcijas.

Galvenā vērtība - darbinieks

Valsts darba inspekcijas inspektoriem vaicājot, kurš mazais uzņēmums pretendē uz labāk sakārtoto darba aizsardzības jomā, Kurzemes reģionā skanēja viennozīmīga atbilde – tas ir SIA „LATSPED LLC”, kas nodarbojas ar kravu pārvadājumiem. Kā izteicās inspektore „Šī uzņēmuma servisā zem auto var apgulties kaut baltās drēbēs un nekas netiks sasmērēts. Viss tīrs, sakārtots.” Bet autovadītājiem, lai braukšanai netraucētu saule, kā individuālais aizsardzības līdzeklis izsniegtas saulesbrilles. Sīkums, bet drošību uzlabo! Tādēļ izjautāju uzņēmuma „LATSPED LLC” valdes priekšsēdētāju Sergeju Grigorjevu par viņu pieredzi, uzturot darba aizsardzību uzņēmumā.

Vai ir bijis kāds brīdis, kad īpaši sākat pievērt uzmanību darba aizsardzībai? Vai tas jau tiek ievērots no uzņēmuma pirmsākumiem?

– Mūsu uzņēmējdarbība ir balstīta uz kvalitāti. Jau vairāk nekā 15 gadus SIA „LATSPED” darbojas Eiropas iekšējo un starptautisko lielgabariņu un smagsvara kravu autopārvadājumu tirgū. Jau pirmajos pastāvēšanas gados bijām izvirzījuši mērķi kļūt par kompetentāko un tehniski vislabāk aprīkoto kompāniju Baltijas valstīs. Lai šo mērķi sasniegtu, ir nepieciešamas gan veiksmīgas idejas, profesionāls un zinošs kolektīvs, gan sakārtota darba vide, kurā tiek sniegti pakalpojumi. Jo kalitatīvs pakalpojums nav atdalāms no sakārtotas un drošas darba vides. Tādēļ arī darba aizsardzībai uzņēmumā „LATSPED” tā pastāvēšanas laikā vienmēr ir bijusi liela nozīme.

Darba inspektore stāstīja, ka jūsu uzņēmumā viss ir tīrs, sakopts, pat ar baltām drēbēm varētu strādāt servisā. Kā esat to panākuši?

– Arī kārtība uzņēmuma telpās ir neatņemama pakalpojuma kvalitātes sastāvdaļa, kas garantē laika ekonomiju, kvalitāti, drošību. Ir neiespējami iedomāties situāciju, ka mūsu

autotransports nevar izpildīt līdz pasūtījumu tehnisku apstākļu dēļ, jo kāds atslēdznieks nav varējis pienācī-

gi sagatavot autotransportu darbam. Vēl trakāk būtu, ja tā cēlonis būtu nesakārtota darba vide. Līdz ar to kārtība uzņēmumā ir pašsaprotama lieta gan uzņēmuma vadībai, gan darbiniekiem.

Jūs autovadītājiem esat izsnieguši arī saulesbrilles. Kā radās tāda ideja un vai ir pētīts, vai autovadītāji tās arī izmanto? Vai ir vēl kādas inovatīvas idejas, kā cenšaties pasargāt savus autovadītājus?

– Kā jau minēju, mūsu uzņēmumā nevar atsevišķi atdalīt pakalpojumu kvalitāti no drošas darba vides. Tādēļ, lai būtu pārliecināti par darbinieku drošību, SIA „LATSPED” atbilstoši darba vides risku novērtējumam ir izsniedzis visus nepieciešamos individuālos aizsardzības līdzekļus. Tāpat kravas piegādes procesa laikā

tiek veikts nepārtraukts monitorings (visi transportlīdzekļi ir aprīkoti ar mobilajiem un satelīta sakariem), kas ļauj ne tikai pārliecināties par kravas atrašanās vietu, bet arī garantē darbinieka drošību. Mūsu viena no galvenajām vērtībām ir darbinieks.

Tomēr nereti darbinieki īsti nevēlas ievērot darba aizsardzības prasības. Kā ir jūsu uzņēmumā?

– Nē, tā pie mums nav. Rūpes par darbiniekiem veicam sadarbībā ar kompetentu institūciju SIA „DVA Centrs”. Viņi veic regulāru darbu uzraudzību no darba aizsardzības puses, iesaistot, gan SIA „LATSPED” vadību, gan darbiniekus, pieprasot dar-

ba aizsardzības prasību ievērošanu abām pusēm. Jāatzīst arī, ka tieši kompetentās iestādes attieksme pret pakalpojumu kvalitāti ir uzlabojusi arī mūsu darbinieku attieksmi pret darba aizsardzības normatīvo aktu prasību izpildi. Darbinieki ir lojāli un saprotoši. Iespējams, ka ne vienmēr individuālais aizsardzības līdzeklis ir parocīgs un pietiekoši ērts, bet darbinieki tos lieto. Viņi apzinās, ka neviens nav neaizvietojams un ja notiek nelaimes gadījums, tad darbinieks nevar turpmāk veikt darbu. Citu darbinieku atradīsim, bet vai darbinieks atradīs sev piemērotu darbu ja nu darba gaitas nevarēs turpināt veselības stāvokļa dēļ?

– Aivis Vincevs

Rīgā notiek Baltijas jūras valstu sadarbības tīkla darba aizsardzības jautājumos sanāksme

Prof. Maija Eglīte,
RSU DDVVI

Šī gada 3. un 4. oktobrī Rīgā notiks Baltijas jūras valstu sadarbības tīkla darba aizsardzības jautājumos (BalticSeaNetworkonOccupationalHealthandSafety - BSN) sanāksme, kurā piedalīsies visu ap Baltijas jūru esošo valstu vadošo darba aizsardzības institūciju pārstāvji.

Šis zinātnieku sadarbības tīkls darbojas jau no 1995. gada, kad tā dibināšanas nepieciešamība tika apspriesta Pasaules Veselības organizācijas sanāksmē, kura bija veltīta Latvijas, Igaunijas un Lietuvas zinātnieku sadarbības stiprināšanai ar Ziemeļvalstīs strādājošajiem kolēģiem. Jau no 1997. gada darbojas BSN mājas lapā (www.balticseaosh.net), par kuru pārraudzību uzņemies Somijas Arodveselības institūts, kā arī katru gadu tiek organizēta vismaz viena kopēja sanāksme, kuras laikā tiek

apspriesti aktuālie darba aizsardzības jautājumi. No 2006. gada BSN darbojas ciešā sadarbībā ar NDPHS (Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Wellbeing), kas ir Ziemeļvalstu Ministru padomes organizēta ekspertu grupa aktuālu sabiedrības veselības jautājumu risināšanai. NDPHS ietvaros darbojas speciāla starpvalstu ekspertu grupa, kuras sanāksme notiks paralēli BSN sanāksmei. Latviju šajā darba grupā pārstāv Labklājības ministrijas Darba departaments un RSU DDVVI.

Šī gada sanāksmi organizē RSU Darba drošības un vides veselības institūts, kurš uzņems 10 Baltijas jūras valstu pārstāvjus, lai kopējās diskusijās pārspriestu situāciju darba aizsardzības jomā un plānotu kopējas pētnieciskas un informatīvas aktivitātes.

Šī gada sanāksmes pamattēmas ir: Baltijas jūras valstu „darba aizsardzības sistēmu profilu” analīze – sanāksmes laikā tiks analizēta dažādu valstu pieredze un panākumi, organizējot darba aizsardzības sistēmas; Dažādu darba aizsardzības jomas speciālistu apmācību organizēšana Baltijas jūras valstīs, sīkāk analizējot Zviedrijas un Latvijas panākumus šajā jomā (gan darba aizsardzības speciālistu un vecākos speciālistu, gan arī arodslimību ārstu apmācības sistēmas).

Baltic Sea Network on
**OCCUPATIONAL
HEALTH AND SAFETY**

Sanāksme notiks Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūta telpās.

Vairāk informācijas par BSN ir pieejama mājas lapā www.balticseaosh.net vai pie DDVVI pārstāvjiem.

Šī gada sanāksmes pamattēmas ir: Baltijas jūras valstu „darba aizsardzības sistēmu profilu” analīze – sanāksmes laikā tiks analizēta dažādu valstu pieredze un panākumi, organizējot darba aizsardzības sistēmas; Dažādu darba aizsardzības jomas speciālistu apmācību organizēšana Baltijas jūras valstīs, sīkāk analizējot Zviedrijas un Latvijas panākumus šajā jomā (gan darba aizsardzības speciālistu un vecākos speciālistu, gan arī arodslimību ārstu apmācības sistēmas).

Sanāksme notiks Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūta telpās.

Vairāk informācijas par BSN ir pieejama mājas lapā www.balticseaosh.net vai pie DDVVI pārstāvjiem.

OiRA - tiešsaistes interaktīvās riska novērtēšanas projekts

Riska novērtēšana ir kļuvusi viegla, pateicoties bezmaksas tiešsaistes rīkam: OiRA (Tiešsaistes interaktīvās riska novērtēšanas rīks)

Pieredze liecina, ka pienācīgs riska novērtējums ir būtisks faktors, lai varētu izveidot veselībai nekaitīgas darbavietas. Riska novērtēšana var izrādīties sarežģīts uzdevums, īpaši mikrouzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem. Tiem, iespējams, trūkst resursu vai zināšanu par darba drošību un veselības aizsardzību, lai to izpildītu efektīvi.

Lai veicinātu šo procesu, Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra izstrādājusi visaptverošu, bet viegli izmantojamu bezmaksas tīmekļa lietojumprogrammu – OiRA (tiešsaistes interaktīvās riska novērtēšanas rīks).

OiRA mikrouzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem palīdz īstenot pilnīgu un pakāpenisku riska novērtēšanas procesu – no riska identificēšanas un novērtēšanas darbavietā līdz lēmumu pieņemšanai attiecībā uz preventīvām darbībām un no šo darbību pabeigšanas līdz pastāvīgai uzraudzībai un ziņošanai.

OiRA projekts ir daudznacionālas sadarbības rezultāts, kuras mērķis ir izstrādāt viegli izmantojamus bezmaksas tīmekļa rīkus, kas paredzēti mikroorganizācijām un mazajām organizācijām.

Plašāka informācija par OiRA projektu pieejama tīmekļa vietnē: <http://www.oiraproject.eu/>

Seko Darba aizsardzības ziņām: [www.twitter.com/darbaizsardziba](https://twitter.com/darbaizsardziba)

Risku vērtēšanas elektroniskās sistēmas – to plusi un mīnusi

**ANDREJS
BOKA**
SIA "GRIF"
filiāles
vadītājs

Viena no interesantākajām nekomerciālajām iniciatīvām darba aizsardzības jomā patlaban noteikti ir risku vērtēšanas elektronisko sistēmu *on-line* programmu izstrāde. Šobrīd Latvijā šo iespēju ES sociālo fondu finansēšanas ietvaros realizē Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK). Projekts vēl nav pabeigts, bet tehniski ir apskatāms mājas lapā: <https://darbariski.lv>. Jāpiemin arī eiropisko iniciatīvu OiRA (Online interactive Risk Assessment), kura arī darbojas testa režīmā un ar kuru ir iespējams iepazīties mājas lapā <http://client.oiraproject.eu>

Šīs divas programmas apvieno kopējs mērķis: palīdzēt maziem un vidējiem uzņēmumiem darba aizsardzības prasību izpildē. Protams, programmas var tikt izmantotas kā papildrīks, jo, izmantojot tikai programmu, nav iespējams iziet cauri visām uzņēmumā veicamajām darbībām darba aizsardzībā. Šo programmu pamatfunkcijas ir darba vides risku noteikšana un novērtēšana, kā arī risku novēršanas vai samazināšanas pasākumu izstrāde.

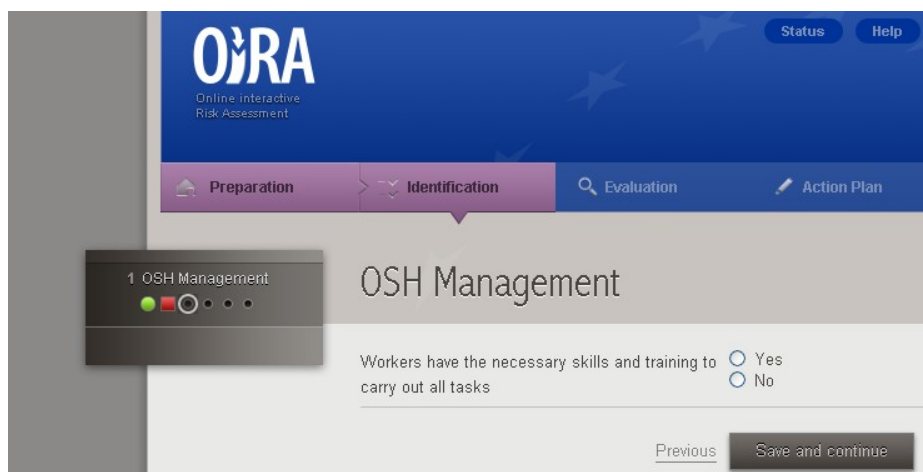
Princips pēc kura ir uzbūvētas šīs divas programmas, ir atšķirīgs. Latvijā izstrādātā programma ir pielietojama jebkurā uzņēmējdarbības sfērā un paredz noteiktu lietotāja sagatavošanas līmeni. Otrā, eiropiskā iniciatīva, ar sīkiem soļiem cenšas aptvert konkrētas darbības jomas, skrupulozi pārdomājot jebkādas iespējamās momentus un situācijas, vienlaicīgi izpildot izglītojošo funkciju, bet šobrīd mājas lapā ir pieejama risku vērtēšana tikai autoservisam.

Abas programmas savas darbības pamatā izmanto pārbaudes lapas darbības principu. Pārbaudes lapas ir spēcīgs instruments, kuru pielieto auditori praksē. Izmantojot programmu darba aizsardzības speciālists noteiktajā secībā varēs pārliecināties, ka viss nepieciešamais DA ir izvērtēts un nav atstāti „baltie plankumi”, kurus parasti atklāj, veicot izmeklēšanu pēc nelaiemes gadījumiem un citās ārkārtējās situācijās.

Eiropā izstrādātā programma ir ērts analīzes līdzeklis – interaktīva „mācību grāmata”. Šīs programmas pilnīga palaišana ir plānota š.g. septembrī. Kā viss izskatīsies realitātē un

acīmredzamas negatīvas sekas, kuras var rasties, programmu nepareizas lietošanas dēļ.

Pirmkārt, programmas pagaidām neparedz ierobežojumus saistībā ar lietotāju. Izmantojot programmu DA dokumentāciju var sagatavot jebkurš lietotājs ar vai bez zināšanām darba aizsardzības jomā. Sakarā ar pieredzes trūkumu lietotājs var būt paviršs vai pat diletantisks. Pat ja risku vērtēšana notiek gana nekaitīgā vidē, piemēram, biroja telpās, paviršs lietotājs vai lietotājs bez pieredzes var nepamanīt daudzus kaitīgus faktorus. Rezultāts var būt gaužām bēdīgs, ja program-

kādās valodās darbosies programma, parādīs laiks. Šobrīd programma ir pieejama tikai dažās Eiropas valodās (tiesa ne latviešu valodā).

Programma, kura tiek izstrādāta ar LDDK iniciatīvu, ir iecerēta krietni pragmatiskāka. Atbilstoši 2007.g. MK noteikumos Nr.660 esošai risku faktoru struktūrai, lietotājam tiek dota iespēja atbildēt uz daudziem jautājumiem par atsevišķām vai grupētām darba zonām vai profesijām. Lai, izmantojot šo programmu, varētu sagatavot nepieciešamo DA dokumentāciju, kuru varētu pielietot arī praksē, lietotājam būs nepieciešamas zināšanas un informācija (piem., laboratorijas mērījumu rezultāti).

Obligāti jānosver, ka eksistē arī

mu pielietos DA nepieredzējis cilvēks kokapstrādes, metālapstrādes, būvniecības vai ķīmijas uzņēmumā. Atgādināšu, ka minētajiem uzņēmējdarbības veidiem ir paaugstinātas prasības darba aizsardzības jomā, ko nosaka atsevišķi MK noteikumi, starp šīm prasībām ir arī personāla kvalifikācija.

Otrkārt, jāmin lietotāju (un darba devēju) nepareizo pārliecību, ka ar programmas palīdzību sagatavotā dokumentācija – tas ir viss, kas prasīts no likumdošanas puses un ar to pietiks, lai veiksmīgi tiktu galā ar Valsts darba inspekcijas pārbaudēm.

Turpinājums 9.lpp.

Darba aizsardzības sistēmas organizēšana mikrouzņēmumos

MĀRA VĪKSNE

Labklājības ministrijas Darba departamenta Darba attiecību un darba aizsardzības politikas nodaļas vadošā referente

Pēc Mikrouzņēmuma nodokļa likuma pieņemšanas, kas stājās spēkā 2010.gada 1.septembrī, daudzi komersanti izvēlējās kļūt par mikrouzņēmuma nodokļa maksātājiem, nodarbinot ne vairāk kā piecus nodarbinātos. Tomēr arī šādos uzņēmumos neatkarīgi no darbinieku skaita (arī tad, ja ir nodarbināts tikai viens darbinieks), ir jābūt izveidotai darba aizsardzības sistēmai, ir jāveic darba vides riska novērtēšana un pasākumi riska samazināšanai. Mikrouzņēmuma nodoklī ir ietvertas arī valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, tādēļ notiekot nelaimes gadījumam ar mikrouzņēmuma darbinieku vai konstatējot arodslimību, cietušais varēs saņemt apdrošināšanas atlīdzību.

Jāpiemin gan, ka mikrouzņēmuma darbinieki ir sociāli mazāk aizsargāti nekā pārējie darbinieki, jo sociālās apdrošināšanas pakalpojumi tiek aprēķināti no zemākiem iemaksu objektiem nekā gadījumā, kad uzņēmums maksā nodokļus parastajā kārtībā.

Ar darba aizsardzību saistītie jautājumi uzņēmumā ir jārisina darba aizsardzības speciālistam, kas ieguvīs atbilstošu izglītību darba aizsardzības jomā. Uzņēmumos, kuros ir nodarbināti līdz pieciem nodarbinātajiem, prasības darba aizsardzības jomā neatšķiras atkarībā no nozares - tāpat neatkarīgi no tā, vai mikrouzņēmums nodarbojas ar tirdzniecību, konsultāciju sniegšanu, būvniecību, kokapstrādi vai citu darbības veidu, ir jāievēro vienādas prasības. Mikrouzņēmumā darba aizsardzības sistēmu var organizēt vienā no šādiem veidiem:

1) norīkojot darba aizsardzības speciālista pienākumu veikšanai kādu no jau esošajiem darbiniekiem, nodrošinot viņam profesionālās pilnveides izglītības programmas apguvi darba aizsardzībā 160 stundu apmērā (šo apmācību var apgūt un darba aizsardzības speciālista pienākumus pildīt arī pats darba devējs);

2) pieņemot darbā uz darba līguma pamata darba aizsardzības speciālistu, kas apguvis profesionālās pilnveides izglītības programmu darba aizsardzībā 160 stundu apmērā vai ieguvīs augstāko profesionālo izglītību darba aizsardzībā;

3) piesaistot kompetento institūciju vai kompetento speciālistu, kas sniedz darba aizsardzības pakalpojumus uz uzņēmuma līguma pamata.

Normatīvajos aktos noteiktās darba aizsardzības prasības neattiecas uz pašnodarbinātajiem, bet saskaņā ar Darba aizsardzības likuma prasībām pašnodarbinātajam ir pašam jā rūpējas par savu drošību un veselību darbā, tāpat viņš nedrīkst apdraudēt citu personu drošību un veselību. Tā kā pašnodarbinātie nav pakļauti obligātajai sociālai apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, pašnodarbinātais diemžēl nesaņems valsts apdrošināšanas atlīdzību, ja būs noticis nelaimes gadījums, tādēļ pašnodarbinātajam būtu jābūt jo īpaši uzmanīgam, darba laikā pēc iespējas mazāk pakļaujot riskam savu veselību.

Risku vērtēšanas elektroniskās sistēmas – to plusi un mīnusi

Turpinājums no 8.lpp.

Diemžēl, no tādām situācijām nevar pasargāties un šādi ļaunprātības mēģinājumi arī notiks. Taču uzņēmumu vadītājiem vajadzētu saprast, ka DA nebeidzas ar šīs programmas izmantošanas rezultātā sagatavotiem dokumentiem. Realitātē šie dokumenti ir tikai pirmais solis darba vides apzināšanai un DA sistēmas izveidošanai.

Citas negatīva rakstura sekas var rasties no sistēmas izstrādes nepilnībām. Diemžēl programma kā rīks

nedod iespēju 100% atainot reālo situāciju darba vietā un nevar tikt pielāgota pilnīgi visām situācijām, jebkurai darba vietai. Dažās darba vietās programmai nebūs pielietojuma. Starp citu, pie šāda secinājuma esam nonākuši, izpētot tieši Latvijā izstrādāto programmu. Noteikti nav jāslēpj un nav jākavē iepriekš aprakstīto programmu ieviešanu, jo tās var palīdzēt uzlabot kopējo situāciju darba aizsardzības jomā. Pie tam, šādu programmu plaša pielietošana sniegs reālu palīdzību maziem un vidējiem uzņēmumiem, kuri bieži cenšas iekonomēt

visur, un diemžēl, ekonomē arī uz savu darbinieku drošības rēķina. Taču, kā iepriekš bija minēts, ir nepieciešama pilnvērtīga informācija par programmu ierobežojumiem un iespējām.

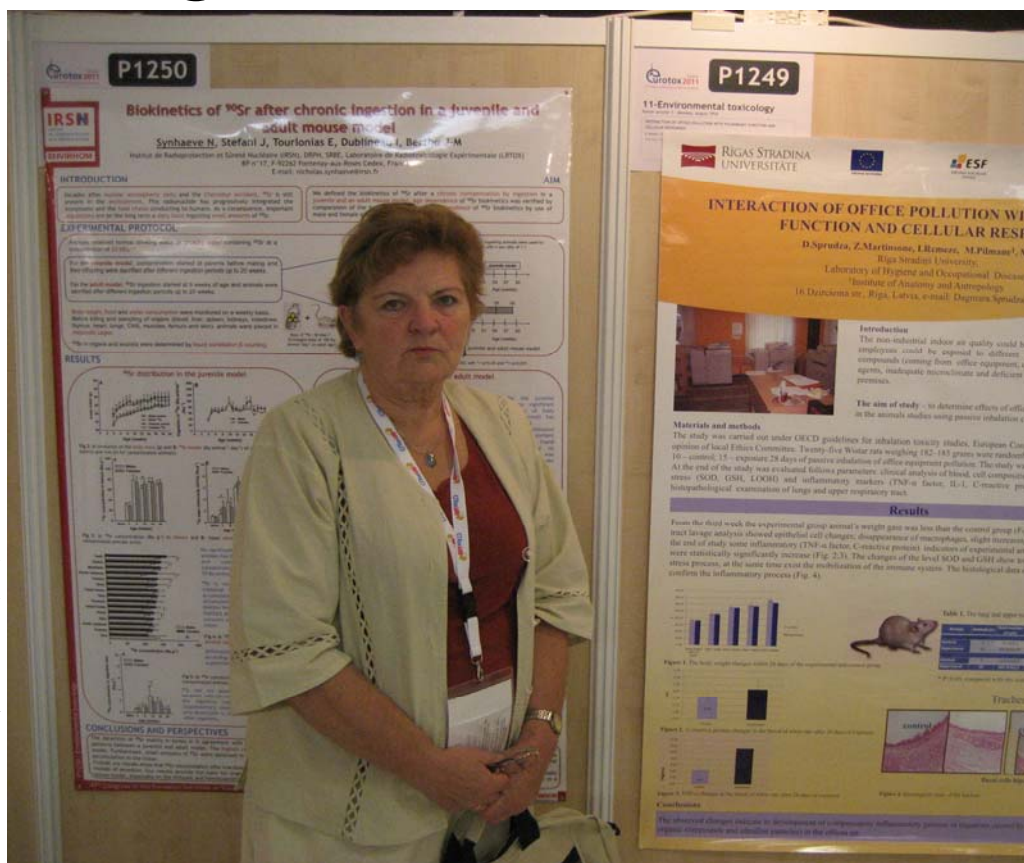
Ir nepieciešams pastāvīgi atgādināt lietotājiem, ka ar programmas palīdzību izstrādātā dokumentācija ir rīks, kas pilda vairāk informatīvo funkciju. Pat ja ar to darbojas profesionālis, tā būs tikai daļa no dokumentācijas sistēmas, kuru pieprasa LR darba aizsardzības likumdošana.

Pasaules toksikologu tikšanās Parīzē

**Dagmāra Sprūdža,
Inese Mārtiņšone
Rīgas Stradiņa universi-
tātes aģentūra „Darba
drošības un vides veselī-
bas institūts”**

No 28. līdz 31. augustam Parīzē (Francija) notika viens no būtiskākajiem gada pasākumiem toksikoloģijas jomā – Eiropas toksikoloģijas biedrības (EUROTOX) organizētais Starptautiskais 47. kongress (International 47th Congress of the European Societies of Toxicology). Kongresā piedalījās 1359 pārstāvji no gandrīz visām Eiropas valstīm, kā arī no ASV, Japānas, Indijas, Ķīnas, Dienvidāfrikas, Brazīlijas u.c.. No Baltijas valstīm kongresā piedalījās tikai 3 pārstāvji no Latvijas, kas arī pārstāvēja Latvijas toksikoloģijas biedrību (LATTOX dibināta 2000.gadā un tās prezidente pašlaik ir Inese Mārtiņšone).

Kā svarīgākās kongresā pieminētās tēmas jāmin regulārā toksikoloģija, apkārtējās vides un aroda toksikoloģija, zāļu līdzekļu, kosmētikas, biocīdu, pesticīdu drošība, riska novērtējums, genotoksicitāte un kancerogenitāte, klīniskā toksikoloģija, toksicitātes mehānismi, in vitro toksikoloģija, kā arī imūnotoksikoloģija. Vesela sekcija un samērā daudz referātu tika veltīti arī pēdējos gados aktuālam jautājumam un jaunam pētījumu virzienam – cilvēka radīto nanomateriālu, nanotehnoloģiju un nano daļiņu izraisītiem veselības traucējumiem. Tajā pašā laikā, pieminētas tika arī „klasiskas” un nepelnīti aizmirstas toksikoloģijas problēmas, tā, piemēram, Itālijas zinātnieki publicēja satraucošus datus

D. Sprūdža prezentē Latvijas pētījumu rezultātus.

par saindēšanos ar lauksaimniecībā izmantotajiem pesticīdiem – Eiropā ik gadu konstatē 250-300 tūkstošus saindēšanās gadījumu, no kuriem vairāk kā trīs tūkstoši ir ar letālu iznākumu. Pesticīdi ietekmē garīgo veselību, izraisot depresijas, kā arī ietekmē endokrīno sistēmu, hormonu kontrolēšos orgānus un reproduktīvo sistēmu.

Kongresā iezīmējās arī jaunie toksikoloģijas virzieni un metodes - zinātnieki arvien vairāk pievēršas šūnu kultūru un izolēto orgānu, biomarkieru (asins un urīna), histopatoloģijas izmantošanai pašas toksicitātes un tās mehānismu izpētē. Tāpat liela uzmanība tiek pievērsta in vitro genotoksicitātes pētījumiem par ķīmikāliju un zāļu līdzekļu izraisītiem DNS bojājumiem.

Latvijas pārstāvju interesi piesaistīja referāti par āra (PM2,5; PM10) un iekštelpu piesārņojuma (ftalāti, stiroli, formaldehīda, noturīgie organiskie savienojumi, PCB, polibromētie

difenilēteri u.c.) ietekmes uz organismu novērtējumu, izmantojot plaušu epitēlija, hepatocītu šūnu kultūras un biomarkierus. Latvijas pārstāvji piedalījās ar vairākiem referātiem (I. Mārtiņšone – „Metālu līmeņi un oksidatīvā stresa rādītāji asinīs metinātajiem Latvijā”; Ž. Martinsone – „Biroja tehnikas radīto ultrasīko daļiņu ietekme uz perifērām mononukleārām asins šūnām”; D. Sprūdža – „Biroja gaisa piesārņojuma ietekme uz plaušu funkciju un to šūnu aktivitāti”). Konferenču dalībnieku interese par Latvijas zinātnieku referētām tēmām liecināja, ka tās ir vienlīdz aktuālas arī citu valstu pētniecības virzieniem.

Sīkāka informācija pieejama mājas lapā www.eurotox2011.com

Nākošais kongress paredzēts Stokholmā 2012. gadā 17.-20.jūnijā - www.eurotox2012.org

Mīts: Man jau ir tikai daži darbinieki, tāpēc uz mani nekādas darba aizsardzības prasības neattiecas!

Patiesība: Darba aizsardzības prasības attiecas uz jebkuru darba devēju, kurš nodarbina vismaz vienu nodarbināto, neatkarīgi no nozares, kurā uzņēmums strādā. Turklāt tieši mazajos uzņēmumos ir svarīgi rūpēties par nodarbināto drošību un veselību: ja no uzņēmumā strādājošajiem **diviem** darbiniekiem **viens** cieš nelaimes gadījumā – **50%** uzņēmuma darbaspēka nav darbaspējīgi!

Svarīgākās XIX Pasaules darba drošības un veselības aizsardzības kongresa atziņas

Ivars Vanadziņš,
Rīgas Stradiņa universitātes
aģentūra „Darba drošības un
vides veselības institūts”

No 11. līdz 15. septembrim Stambulā (Turcija) notika šī gada lielākais pasākums arodveselības un darba aizsardzības jomā – **XIX Pasaules darba drošības un veselības aizsardzības kongress** (*XIX World Congress on Safety and Health at Work*), kuru kopīgi organizēja Starptautiskā darba organizācija, Starptautiskā Sociālās drošības asociācija un Turcijas Darba un sociālās drošības ministrija. Tajā piedalījās vairāk kā 2000 dalībnieku no visiem kontinentiem un gandrīz visām pasaules valstīm, kā arī, protams, dažādu starptautisko organizāciju pārstāvji. Kongresā tika pārstāvēta arī Latvija, prezentējot ziņojumu par darba aizsardzības situāciju mazajos uzņēmumos.

Kongresa programmā tika pārstāvēts ārkārtīgi plašs tēmu loks, kā arī tika organizētas vairākas paralēlas darba grupas un tikšanās gan par dažādām reģionāli specifiskām tēmām, gan arī konkrētu jautājumu apspriešanai. Kā svarīgākās kongresa kopējās tēmas jāmin nepieciešamība sistēmiski un sistemātiski nodrošināt arodveselības un darba drošības pakalpojumus visiem nodarbinātajiem visā pasaulē, kā arī arodslimību, samazinātu darba spēju un

Lai arī Turcijā pēdējo gadu laikā darba aizsardzības jomā ir notikušas būtiskas izmaiņas, senajās Stambulas ielās joprojām pieprasīti ir arī tradicionālie nastu nesēji, kuri ikdienā uz savām mugurām pārvieto dažādas kravas. Pievērsiet uzmanību – tiek izmantoti speciāls aprīkojums, lai atvieglotu smagumu pārvietošanu!

letālo nelaimes gadījumu radītie ekonomiskie zaudējumi un dažādas pieejas, kā nodrošināt darba aizsardzības prasību integrāciju gan uzņēmumā, gan valstu pārvaldē. Viena no vislabāk apmeklētajām sesijām gandrīz veselas dienas garumā tika veltīta tieši darba aizsardzības ekonomisko aspektu apspriešanai, gan analizējot izmaksu apmēru, gan prezentējot piemērus par dažādu valstu ieviestajiem ekonomiskajiem stimuliem darba drošības un

nodarbināto veselības uzlabošanai, gan arī no ekonomiskā aspekta analizējot darba aizsardzībā ieguldīto līdzekļu atpelnīšanos.

Tāpat kongresā tika plaši apspriestas arī dažādas aktuālas arodveselības un darba drošības problēmas pasaulē, analizējot iespējamus draudus nodarbināto veselībai un būtiskākos attīstības virzienus nākotnē.

Sīkāka informācija par kongresu pieejama mājas lapā www.safety2011turkey.org

Normatīvie akti!

Uzmanību! Atgādinām, ka 2012.gada 1.janvārī beigsies Ministru kabineta 2005.gada 8.februāra noteikumos Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju” noteiktais pārejas periods un tas netiks pagarināts. Tas nozīmē, ka pēc 2012.gada 1.janvāra uzņēmumos, kas nodarbojas ar šajos noteikumos noteiktajiem bīstamajiem komercdarbības veidiem, ja tajos ir vairāk par

pieciem nodarbinātajiem, darba vides iekšējo uzraudzību un risku novērtēšanu vairāk nevarēs veikt speciālisti ar pamatlīmeņa (160 stundu) apmācību darba aizsardzībā, kas ieguvuši augstāko izglītību dabaszinātnēs, inženierzinātnēs, veselības aizsardzības jomā vai tiesību zinātnēs un kuriem ir vismaz 5 gadu pieredze attiecīgajā profesijā vai darba aizsardzībā. Sākot ar 2012.gada 1.janvāri bīstamo nozaru uzņēmumos, kuros ir vairāk kā pieci nodarbinātie,

darba aizsardzības organizatorisko sistēmu varēs veidot, piesaistot kompetento institūciju darba aizsardzības jautājumos, vai arī nodarbinot uzņēmumā uz darba līguma pamata darba aizsardzības speciālistu, kas ieguvis profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzībā.

Māra Viksne,

Labklājības ministrijas

Darba departamenta Darba attiecību un darba aizsardzības politikas nodaļas vadošā referente

Rīgas Stradiņa universitātes Aroda un vides medicīnas katedrai 90 gadi!

Pirms deviņdesmit viena gada ar 1920.gada 2.februārī nolasīto anatomijas lekciju aizsākās studijas augstākās medicīniskās izglītības iegūšanai Latvijā. Medicīnas un veselības aprūpes speciālistu sagatavošanā svarīga ir ne tikai apmācība veselības traucējumu, slimību diagnostikā, terapijā, rehabilitācijā, bet arī to samazināšanā vai novēršanā ar savlaicīgiem profilaktiskiem pasākumiem. Ilgus gadus kā noteicošā medicīnas nozare šajā jomā bija higiēna, kuras pirmsākumi meklējami jau 2,5 tūkstoš gadus atpakaļ. Tāpēc jau drīz pēc Latvijas Republikas proklamēšanas un Brīvības cīņām 1921.gadā pirmās Latvijas Augstskolas Medicīnas fakultātē tika nodibināts Higiēnas institūts, ko var uzskatīt par tagadējās Aroda un vides medicīnas katedras priekšteci. Uz Higiēnas institūta bāzes tajā pašā gadā 15.augustā vācu profesora Ernesta Frīdriha Aleksandra Fērmaņa vadībā tika izveidota Latvijas Universitātes Higiēnas katedra. Šogad kopš šī notikuma apņēmusi deviņdesmit gadu, ko līdz ar citām jubilejām medicīnas izglītībā būtu nepieciešams atcerēties un atzīmēt.

Pašreizējā brīdī kā galvenais medicīnas preventīvā virziena mācību priekšmets katedrā tiek pasniegta vides un arodveselība un medicīna, akcentējot tieši studentu nākamās darba vides specifiku. Ņemot vērā darba vides nepārtrauktās izmaiņas, katedras docētāji stažējušies ārzemju augstskolās, kā arī beiguši kursus aroda un vides medicīnā Upsalas universitātē Zviedrijā. Pēdējo gadu laikā visām Rīgas Stradiņa universitātes medicīnas novirziena fakultātēm, izstrādātas pilnīgi jaunas studiju priekšmetu programmas, kas atbilst starptautiskajiem standartiem. To sagatavošanā izmantota gan kaimiņvalstu universitāšu un pētniecības institūtu pieredze, gan ņemta vērā pieredze no agrāk pielietotajām

Attēlā Aroda un vides medicīnas katedras darbinieki 2010. gadā.

1. rindā (no kreisās) – asociētais profesors Jānis Dundurs, katedras vadītāja profesore Maija Eglīte, asociētā profesore Brigita Aulika, docente Marija Avota;
2. rindā – docente Tatjana Farbtuha, lietvede Biruta Austriņa, docente Mārīte Ārija Baķe, sekretāre Nīna Dundure, metodiķe, lektore Sabīne Grīnberga.

studiju programmām dažādās higiēnas nozarēs (vispārējā, darba, uztura, bērnu un pusaudžu, ārstniecisko iestāžu, komunālā u.c.), cilvēka ekoloģijā un profilaktiskajā medicīnā. Katedra nodrošina studijas Rīgas Stradiņa universitātes Medicīnas, Māszinību, Farmācijas, Rehabilitācijas, Stomatoloģijas un Sabiedrības veselības fakultātēs.

Paralēli studentu apmācībai, katedrā vienmēr noritējis arī zinātniskais darbs – sākotnēji svarīgākais pētniecības virziens bija atmosfēras gaisa piesārņotāju ietekme uz iedzīvotāju

veselību, kā arī pētījumi par arodslimībām. Dažādos laika posmos pētītas rūpniecībā un lauksaimniecībā strādājošo arodslimības, aroda alerģiskās slimības, putekļu izraisītās aroda patoloģijas, kā arī mazu jonizējošo starojuma devu un citu nelabvēlīgo faktoru ietekme uz strādājošo veselību. Katedras docētāji piedalījušies arī vairāku starptautisku zinātnisku projektu realizācijā, kā arī sarakstījuši virkni mācību grāmatu par higiēnas un arodslimību jautājumiem.

- Ieva Kalve

Latvijas arodslimību ārstu biedrības konference 14.10.2011.

Latvijas Arodslimību ārstu biedrība aicina interesentus uz konferenci “**RSU Aroda un vides medicīnas katedrai 90 gadi!**”, kura notiks 2011.gada 14.oktobrī no plkst. 14:00 (reģistrācija no 13.00.), Rīgas Stradiņa universitātes 3.auditorijā, Rīgā, Dzirciema ielā 16.

Konferences pamattēma: - RSU Aroda un vides medicīnas katedras 90 gadu jubileja, tās attīstības vēsture, mācību programmas un to attīstība, katedras ieguldījums aroda un vides medicīnas nozares zinātnes attīstībā, arodveselības nozares attīstībā Latvijā, medicīnas praksē, zinātnē un nākotnes attīstības perspektīvas.

Dalība konferencē ir bez maksas. Par dalību tiek izsniegts sertifikāts. Vairāk informācijas www.ardslimibas.lv

Polijā notiek kongress par radiācijas ietekmi

Tija Zvagule,

Jeļena Reste

Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra „Darba drošības un vides veselības institūts”

Varšavā no 28.augusta līdz 1.septembrim notika 14. Starptautiskais radiācijas zinātnisko pētījumu kongress. Šogad kongress bija veltīts poļu zinātnieces Marijas Skłodovska-Kirī piemiņai, kura 1911. gadā saņēma [Nobela prēmiju ķīmijā](#) par ķīmisko elementu [rādiju](#) un [poloniju](#) atklāšanu un to radioaktīvo īpašību pētīšanu. No darba aizsardzības viedokļa raugoties, Marija Kirī uzskatāma par, iespējams, pirmo radioaktīvā starojuma arodslimnieci pasaulē, jo mira 66 gadu vecumā no leukēmijas, ko izraisīja ilgstošā saskare ar radioaktīvām vielām.

Kongresā piedalījās pārstāvji no daudzām valstīm (t.sk. no ASV, Kanādas, Japānas, Ķīnas, Indijas, Francijas, Lielbritānijas, Vācijas u.c.), kā arī vadošo Eiropas Savienības (ES) un starptautisko institūciju pārstāvji no Pasaules Veselības organizācijas. Kongresā bija pārstāvēta arī Latvija, prezentējot ziņojumus par svarīgāko Černobiļas katastrofas seku izpēti – gan par ČAES avārijas seku likvidētāju diagnostikas metodēm somatisko slimību gadījumos attālā pēc avārijas laika posmā, gan antioksidantu terapiju un mirstības analīzi.

Vērtējot pašreizējās jonizējoša starojuma pētniecības jomas, kā aktuālās tendences jāmin *in vitro* eksperimenti pētnieciskajās laboratorijās un modeļpētījumos, radiācijas mērījumu korelācijas saistībā ar avāriju Fukušimas AES pēc cunami Japānā, pētījumi par dabīgo antioksidantu lomu aizsardzībā pret radiāciju un tās ietekmes mazināšanu cilvēka bioīdēs. Viens no svarīgākajiem secinājumiem vērtējot Latvijas pētniecības aktualitātes ir tas, ka

Latviju kongresā pārstāvēja (no labās) A. Šķesteris, T. Zvagule un J. Reste

jāvērtē iespējas veikt ģenētiskos pētījumus attiecībā uz attālām genoma izmaiņām Latvijas ČAES avārijas seku likvidētājiem un viņu bērniem. Tieši hromosomu bioloģiskā monitoringa nozīmīgumam un radiācijas devu ietekmei uz dzīvo šūnu būtu jābūt nākamā pētījumu mērķim. Turpmāk pētījumos arī mūsu zinātniekiem ir svarīgi

iekļaut citogēnētiskos un epidemioloģiskos efektus ne tikai pēc Černobiļas, bet arī veikt izpēti nodarbinātajiem, kuriem saskare ar jonizējošā starojuma avotiem ir daudzu darba gadu garumā.

Vairāk informācijas pieejams <http://www.icrr2011.org/strony/the-congress>

Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra Darba drošības un vides veselības institūts (DDVVI) Valsts Sociālās apdrošināšanas aģentūras Darba aizsardzības preventīvo pasākumu plāna ietvaros organizē profesionālās pilnveides seminārus.

Semināri plānoti darba aizsardzības speciālistiem, darba aizsardzības kompetentajiem speciālistiem, uzņēmumu vadītājiem, nodarbinātajiem, arodslimību un arodveselības ārstiem, u.c. interesentiem.

Vēl šajā gadā paredzētie Darba drošības un vides veselības institūta organizētie semināri:

- * **20.10.2011** „Darba vides riska faktori autotransporta nozarē. Darba aizsardzības jautājumu saistība ar uzņēmumu ekonomisko darbību, produktivitāti un efektīvu vadību”
- * **01.12.2011** „Darba vides riska novērtējums, svarīgākās problēmas, risinājumi, labā prakse poligrāfijas un tekstilizstrādājumu ražošanas nozarēs”.

Sīkāka informācija par Darba drošības un vides veselības institūta darbību atrodama institūta mājas lapā: www.rsu.lv/ddvvi.

Informācija un pieteikšanās profesionālās pilnveides semināriem: sazinoties elektroniski: jeva.kalve2@rsu.lv.

Zīmējam portretu jeb kuri nodarbinātie strādā neefektīvi

Linda Matisāne,
dr.med, arodslimību ārste,
www.lindamatisane.lv

Katrs no mums darba laikā paralēli saviem tiešajiem pienākumiem pamānās izdarīt vēl kādas citas lietas – viens sērfo internetā, cits apmeklē tādus sociālās saziņas portālus kā draugiem.lv vai pačivina twitterī, kāds vai pa ceļam uz sanāksmi, paspēj iepirkties, vēl kāds pagarina pusdienas laiku un aizstaigā līdz frizierim u.c. Turklāt visbiežāk šādi tiek raksturoti valsts iestāžu darbinieki. Kā otra biežākā problēmgrupa tiek minēta cilvēki pirmspensijas vecumā, kuri nespēj apgūt jaunās tehnoloģijas, tāpēc nespēj paveikt darbu atbilstoši darba devēju vajadzībām un zaudē darbu. Viennozīmīgi saprotams, ka darba devējs gribētu, lai jebkurš nodarbinātais visus 100% no darba laika veltītu tikai un vienīgi savam darbam (saviem tiešajiem darba pienākumiem), bet reālajā dzīvē šis rādītājs ir mazāks. Daudz mazāks.... Par to liecina pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā, 2009-2010” dati.

Šim rakstam tika izmantoti dati par tiem nodarbinātajiem, kas saviem tiešajiem pienākumiem velta 90% un vairāk sava darba laika. Jeb, rēķinot minūtēs, tika pieņemts, ka, ja 8 stundu darba dienas laikā nodarbinātais savu, ar darbu nesaistītu lietu darīšanai, velta tikai nedaudz vairāk par 45 minūtēm, tad viņš ir ļoti labs, apzinīgs un produktīvs darbinieks. Šādu cilvēku Latvijā ir tikai 65%. Lai spētu šo līmeni uzlabot, sākotnēji nepieciešams noskaidrot, kuri ir tie, kas grēko vairāk un ilgāk. Saliekot visas pazīmes kopā, varam uzzīmēt tipiska neproduktīva (vai mazāk

produktīva) darbinieka portretu:

- vīrietis;
- vecumā no 18 līdz 34, bet biežāk līdz 24 gadiem;
- savas nozares speciālists;
- ar augstāko izglītību;
- strādā privātajā sektorā;
- strādā uzņēmumā, kurā ir no 1 līdz 10 darbiniekiem;
- savā pašreizējā darba vietā strādā vairāk par 1, bet mazāk par 5 gadiem;
- ir ar mieru, ka algu maksā aploksnē;
- strādā Rīgā.

No uzņēmējdarbības viedokļa svarīgi ir arī pētījuma dati, kas liecina, ka nodarbinātajiem, kas vairāk laika velta tiešajiem darba pienākumiem, ir mazāk konfliktu ar klientiem (ja vairāk kā 90% laika tiek veltīts darbam, konflikti ar klientiem ir 43% nodarbināto, ja mazāk kā 90% - tad 57% ir konflikti). Līdz ar to bieži laiks tiek tērēts ne tikai tiešajiem pienākumiem, bet arī konfliktu risināšanai, kas sevī var ietvert arī atkārtotu darba veikšanu vai pakalpojuma sniegšanu, kas padara darbu vēl neefektīvāku. Tādējādi cilvēki, kas mazāk laika velta saviem darba pienākumiem darba laikā, biežāk strādā virsstundas, kuru laikā tiek padarīts tas, kas netiek padarīts darba laikā. Par virsstundām darba devējam ir papildus jāmaksā, kas viņam rada papildus izdevumus. Ņemot, vērā, ka mazajos uzņēmumos darba devējam bieži neatliek laika arī darbinieku kontrolei, tad viņš bieži vien vispār var neuzzināt, ka virsstundas nākas apmaksāt tāpēc, ka darba laikā nodarbinātais nav strādājis, bet gan ir darījis ko citu.

Un vēl kāds interesants pētījuma rezultāts – jo mazāk nodarbinātais laika velta saviem tiešajiem pienākumiem,

jo biežāk viņš ir teicis, ka nepiekrīstu ne nepilnam darba laikam (mazākam par 40 stundām nedēļā), ne algas samazināšanai uz noteiktu laiku, ne beztermiņa algas samazināšanai. Kopumā tas liecina, ka šie nodarbinātie nav gatavi arī izmaiņām, kas varētu kaut kādā veidā ietekmēt viņu darbu, visticamākais arī tādām izmaiņām, kas liktu viņiem darba laikā pievērsties tiešajiem pienākumiem. Tāpēc svarīgākais jautājums ir saistīts ar nākotni - vai pēc pieciem gadiem, kad mūsu „uzzīmētais” nodarbinātais būs kļuvis vecāks, viņš savus darba ieradumus būs paņēmis līdzi un neapzinīgi nodarbinātie mums būs vairāk? Vai arī būs mainījusies cilvēku attieksme un neapzinīgums būs palicis kā vienas noteiktas nodarbināto grupas iezīme? Atbildi uz šo jautājumu nav iespējams uzzināt šodien!

Interesanti!

90% un vairāk no darba laika savam darbam (tiešajiem darba pienākumiem) velta:

59% **vīrieši**, 69% **sievietes**;
52% **18-24** gadu vecumā,
58% **25-34** gadi,
69% **35-44** gadi,
68% **45-54** gadi,
72% **55-74** gadi;
67% ar **vidējo** izglītību,
64% ar **profesionālo vidējo** izglītību,
61% ar **augstāko** izglītību;
69%, kas **nekad** nesaņem algu aploksnē,
52%, kas **katru mēnesi** saņem algu aploksnē,
47%, kas **dažreiz** saņem algu aploksnē;
64% ar **stāžu līdz 1 gadam**,
58% ar **stāžu 1-5 gadi**,
68% ar **stāžu 5-10 gadi**,
66% ar **stāžu 10-15 gadi**,
83% ar stāžu **virs 15 gadiem**;
74% **valsts** sektorā,
62% **privātajā** sektorā;
63% uzņēmumos ar **1-10 darbiniekiem**,
70% - ar **11 un vairāk darbiniekiem**;
56% **Rīgā**,
66% **citās pilsētās**,
77% **nelielā ciematā, ciemā, laukos**.

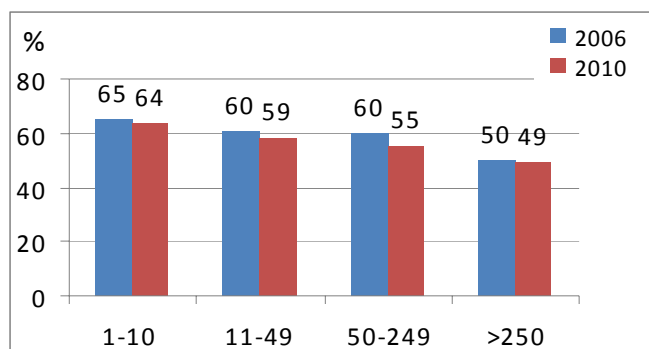
Vai nodarbinātie mazajos uzņēmumos ir veselāki nekā lielajos?

Linda Matisāne, dr.med.,
Ivars Vanadziņš, dr.med.,
Reinis Upenieks, M.psych.

Gan 2005.-2007.gada, gan 2009.-2010.gada pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā” dati norāda uz tendenci - nodarbinātie, kas strādā mazajos uzņēmumos, ir veselāki un mazāk slimo nekā nodarbinātie, kas strādā lielajos uzņēmumos. **Vai tā varētu būt un kā to izskaidrot?**

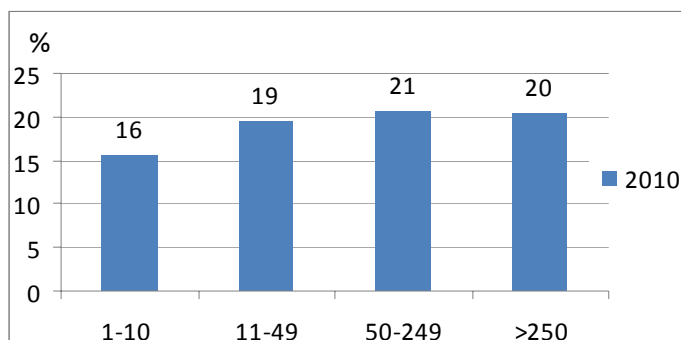
Kas slimo biežāk?

Nodarbināto aptaujas dati parāda, ka pēdējā gada laikā nav slimojuši aptuveni 65% nodarbināto, kas strādā uzņēmumos ar 1-10 nodarbinātajiem un aptuveni 50% no tiem, kas strādā lielajos uzņēmumos.

Nodarbināto īpatsvars, kas pēdējā gada laikā nav slimojuši.

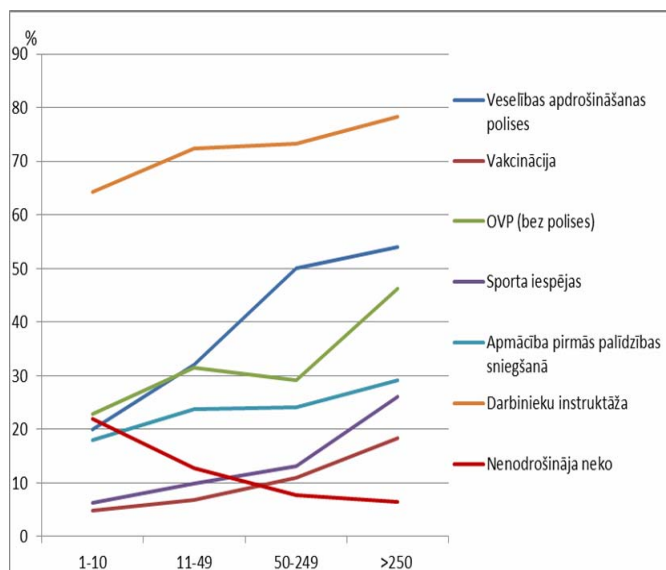
Turklāt tendence liecina, ka jo lielāks uzņēmums, jo biežāk nodarbinātais slimo. Abu pētījumu rezultāti ir gandrīz identiski, kas liecina, ka šādiem rezultātiem nav gadījuma raksturs. Arī attiecībā uz veselības traucējumiem, kas ir saistīti ar darbu, aptaujas rāda, ka mazāk šādu traucējumu ir nodarbinātajiem mazajos uzņēmumos.

Nodarbināto īpatsvars, kuri minējuši veselības traucējumus, kuru cēlonis ir darba vidē esoši kaitīgie riska faktori.

Tajā pašā laikā pētījuma rezultāti liecina, ka veselības

aprūpes pieejamība nodarbinātajiem lielajos un mazajos uzņēmumos ir atšķirīga - nodarbinātajiem lielajos uzņēmumos darba devējs biežāk ir nodrošinājis veselības apdrošināšanas polises (t.i. pašiem cilvēkiem nav jāmaksā par ārsta pakalpojumiem, izmeklēšanu, procedūrām utt.).

Nodrošinājums ar dažādiem darba aizsardzības pasākumiem atkarībā no nodarbināto skaita uzņēmumā.

Tas nozīmē, ka nodarbinātajiem lielajos uzņēmumos ir gan labākas iespējas preventīvi uzlabot savu veselību (piemēram, bez maksas apmeklējot sporta zāli vai vakcinējoties pret infekciju slimībām), gan atklāt savas slimības agrīnā stadijā (piemēram, nav jāgaida ilgstoši rindā uz valsts apmaksātu izmeklējumu vai ārsta konsultāciju). Papildus tam regulāri apmeklējot ārsti, pastāv arī lielākas iespējas uzdot savam ārstam visus interesējošos jautājumus. Tas kopumā liek domāt, ka nodarbinātie lielajos uzņēmumos ir labāk informēti par dažādiem jautājumiem, kas saistīti ar veselību, t.sk. savu personīgo veselību.

Vai mazajos uzņēmumos nodarbinātie biežāk iet slimi uz darbu?

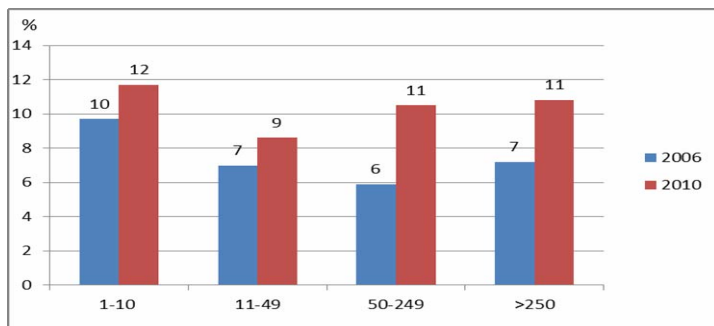
Kopumā šie dati var šķist paradoksāli, jo loģika liek domāt - mazajos uzņēmumos darba devēji mazāk ievēro darba aizsardzības normatīvo aktu prasības, tāpēc darba vide ir kaitīgāka, bet nodarbinātie - slimāki. Tāpēc lai izskaidrotu šādus pētījuma datus, vēl tiek minēts arguments - mazajos uzņēmumos nodarbinātie biežāk slimi iet uz darbu.

Šo tendenci neapstiprina pētījuma dati - gan lielajos, gan mazajos uzņēmumos nodarbinātie aptuveni vienādi bieži iet slimi uz darbu.

Turpinājums 17.lpp.

Vai nodarbinātie mazajos uzņēmumos ir veselāki nekā lielajos?

Turpinājums no 16.lpp.

Nodarbināto īpatsvars, kas pēdējā gada laikā slimi ir gājuši uz darbu.

Tie nodarbinātie, kas pēdējā gada laikā ir slimi gājuši uz darbu, ir minējuši šādus iemeslus:

- Algas, atalgojuma dēļ, finansiāli neizdevīgi, nemaksā prēmijas (vidēji Latvijā - 35%) – mazajos uzņēmumos par 10% biežāk kā lielajos;
- Nebija kas strādāt, aizvieto (vidēji Latvijā - 30%); mazajos uzņēmumos par 17% biežāk kā lielajos;
- Nebija tik nopietni slims, spēja veikt darbu (vidēji Latvijā - 14%); būtiskas atšķirības starp lielajiem un mazajiem uzņēmumiem nebija;
- Darba specifika neļauj neierasties darbā, negrib uzticēt citiem (vidēji Latvijā - 13%) - lielajos uzņēmumos par 13% biežāk nekā mazajos;
- Bail zaudēt darbu, lai saglabātu darbu (vidēji Latvijā - 11%) – mazajos uzņēmumos par 7-10% biežāk nekā lielajos.

Kāpēc pētījuma rezultāti liecina, ka mazajos uzņēmumos nodarbinātie ir veselāki?

Šādai situācijai, iespējams, ir vairāki izskaidrojumi. Kā ticamākais minams tā saucamais **veselīga darbinieka efekts**. Šis termins arodmedicīnas zinātniskajā literatūrā pirmo reizi tika lietots jau 1974.gadā, lai raksturotu situāciju - lai cilvēks būtu nodarbināts, viņam ir jābūt relatīvi veselam un aktīvam – viņš ir veselāks un aktīvāks kā vidējais cilvēks populācijā. Atbilstoši dažādu autoru datiem, veselīga darbinieka efekts var sastādīt no 10 līdz 30% lielu deficītu saslimstības rādītājos – 15% atšķirība starp mazajiem un lielajiem uzņēmumiem atbilst literatūras datiem un ir novērota arī pētījumā „Darba apstākļi un riski Latvijā, 2009-2010”.

Mūsu pētījuma gadījumā veselīga darbinieka efekts varētu būt saistīts ar faktu, ka darbā paliek (jeb „izdzīvo”) tikai veselākie darbinieki.

Slimākie:

- paši aiziet no darba, jo nespēj to paveikt (īpaši raksturīgs tā

saucamajām sāpīgajām slimībām – piemēram, ja sāp mugura un darbs ir saistīts ar smagumu pārvietošanu, tad nodarbinātais pats var meklēt citu – vieglāku darbu un aiziet prom) vai

- tiek atlaisti (darba devējs atrod veidu, kā atlaist), jo katrs darba nespējas gadījums tiek vairāk pamanīts (lielā uzņēmumā, atsevišķu darbinieku slimošanu ievēro mazāk) un darba devēji ir prasīgāki.

Atbilstoši literatūras datiem slimākiem cilvēkiem ir tendence bieži mainīt darbu – viņi meklē darbu tikt ilgi līdz atrod tādu, kuru var paveikt ar savu veselības stāvokli. Šim faktam nav saistības ar veiktajām obligātajām veselības pārbaudēm, bet gan ar cilvēku pašsajūtu. Savukārt, ja lielajos uzņēmumos nodarbinātais saslimst un viņa veselības stāvoklis neatbilst veicamajam darbam, tad darba devējam ir vieglāk piemeklēt šim darbiniekam darbu bez attiecīgu riska faktoru iedarbības nekā mazajos uzņēmumos, kur iespējams citu darba vietu vispār nav. Tādējādi darba devējs mazajos uzņēmumos var izmantot Darba likumā noteikto iespēju atbrīvot darbinieku, jo darbinieks nespēj veikt nolīgto darbu veselības stāvokļa dēļ, un to apliecina ārsta atzinums. Tas savukārt nozīmē, ka mazos uzņēmumos „veselīga darbinieka efekts” ir daudz vairāk izteikts nekā lielajos uzņēmumos. Turklāt slimākie cilvēki bieži kļūst par bezdarbniekiem, jo, arī meklējot jaunu darbu, viņu veselības stāvoklim ir jāatbilst potenciālajiem darba vides riska faktoriem jaunajā darba vietā.

Kas gaidāms nākotnē?

Iedzīvotāju veselība Latvijā neuzlabojas – pieaug saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem, cukura diabētu, sirds un asinsvadu sistēmas slimībām. Palielinās arī Latvijas iedzīvotāju vidējais vecums, bet vecākiem cilvēkiem biežāk raksturīgas hroniskas slimības, kas samazina viņu darbaspējas. Tāpēc veselības veicināšanai un darba vides uzlabošanai jāpievērš īpaša uzmanība. Tā kā riska grupa attiecībā uz šo pasākumu īstenošanu ir mazie uzņēmumi, tad tā uzskatāma par mērķauditoriju gan iedzīvotāju informēšanas ziņā, gan atbalsta nodrošināšanā darbs devējiem. Tas nepieciešams, lai cilvēkiem nebūtu jāmeklē viņu veselībai piemērotākas darba vietas, bet darba devējiem nebūtu nākotnē jāinvestē papildus līdzekļi darba vietu iekārtošanā cilvēkiem ar veselības traucējumiem. Šādas investīcijas grūtāk ir atrast mazajiem uzņēmumiem, tādējādi tikai varētu pastiprināties tendence – mazajos uzņēmumos paliek strādāt veselākie, bet slimākie vai nu kļūst par bezdarbniekiem, vai ir spiesti bieži mainīt savas darba vietas.

“Darba aizsardzības ziņas”

Sagatavoja **Aivis Vincevs**, Valsts darba inspekcijas sabiedrisko attiecību speciālists.

Darba aizsardzības ziņas pieejamas interneta mājas lapās www.vdi.gov.lv un www.osha.lv. Pieteikties izdevuma saņemšanai, kā arī sūtīt savus ieteikumus vai jautājumus var elektroniski aivis.vincevs@vdi.gov.lv. Darba aizsardzības ziņas tapušas sadarbībā ar Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālo kontaktpunktu, kura darbību nodrošina Valsts darba inspekcija.

Seko Darba aizsardzības ziņām: [www.twitter.com/darbaizsardziba](https://twitter.com/darbaizsardziba)